

Elemente cu specific feminin ce pot fi incidente în cadrul unei investigații criminalistice

Specific feminine elements that might be occurring amid a forensic investigation

Lavinia-Mădălina Adam¹

Rezumat: Scopul acestei lucrări este de a atrage atenția asupra problematicii pe care o ridică implicarea femeilor în întreaga activitate criminalistică în diferite ipostaze. Astfel, principalele idei abordate sunt aspectele deosebite ce se conturează în momentul în care investigația criminalistică este efectuată de către o reprezentantă a sexului feminin în contextul existenței unor tendințe ascendente în ceea ce privește interesul pentru acest domeniu și în momentul în care printre persoanele cercetate se află și femei. În esență, este vorba despre constatarea diferențelor dintre cele două sexe și utilizarea acestora în scopul îmbunătățirii desfășurării anchetei și a selecției celor care urmează să o efectueze, despre aplicarea unor reguli particulare de tehnică și tactică în sensul valorificării potențialului urmelor cosmetice și a posibilității de identificare a genului pe baza urmelor descoperite prin cercetarea la fața locului și a folosirii unor tehnici eficiente în audiere, toate acestea vizând în mod expres persoanele de sex feminin. De asemenea, e importantă remarcarea semnificației efectului CSI și a contribuției unor personalități feminine în acest domeniu.

Cuvinte-cheie: femei; Criminalistică; investigație; urme; produse cosmetice.

Abstract: The aim of the present paper is to draw attention to the issue that arises with the involvement of women in the whole forensics activity in various situations. Thus, the main adressed ideas are the particular aspects that are sketching out when the forensic investigation is carried out by a female representative amid an existence of a rising trend as regards the interest for this field and when the range of individuals under investigation include women. Specifically, the thing concerned is the determination of gender differences and using them in order to improve an ongoing investigation and selection criteria of those who will carry it out, the application of a particular set of rules for technical and tactical forensic elements as meaning that it should be enhanced the potential of cosmetic evidence and the possibility of gender identification based on investigation at the crime scene and it should be used some efficient techniques for hearings, all of these directly targeting females. Also, it is also important to note the meaning of CSI effect and the contribution of some feminine personalities in this field.

Keywords: women; Forensic Science; investigation; evidence; cosmetic products.

¹ Licențiat în Științe Juridice, Master în Drept – specializarea Criminalistică, email: adamlavinia17@gmail.com.

1. Introducere. Scurte considerații privind necesitatea cercetării elementelor cu specific feminin în cadrul investigației criminalistice

Un prim aspect asupra căruia trebuie să ne îndreptăm atenția drept o premisă pentru lucrarea de față este sesizarea prezenței feminine în diverse ipostaze sau roluri ce ar avea relevanță din punct de vedere criminalistic. Prima presupune o muncă susținută în descoperirea adevărului din perspectiva unui expert criminalist, apoi, în mod antitetic, survine perspectiva femeii făptuitor sau infractor și, nu în ultimul rând, femeia ca victimă.

Fiindcă ne propunem o cercetare în ceea ce privește prezența feminină în activitatea criminalistică, se impune și o scurtă privire istorică atât asupra momentului în care s-a afirmat criminalistica drept o știință autonomă, cât și asupra momentului în care femeile au început să-și obțină autonomia în societate. În primul rând, putem remarca faptul că știința criminalistici este una relativ nouă, având în vedere faptul că în mod tradițional anul 1893 este considerat anul ce marchează apariția acesteia pentru că atunci a publicat Hans Gross un studiu despre criminalistică, intitulat „Manualul judecătorului de instrucție”².

Dar din ce moment putem, mai exact, să vorbim despre implicarea femeilor în activitatea criminalistică? Femeilor li s-a conferit și, în anumite regiuni ale lumii mai continuă să li se confere, un rol minor, periferic, uneori fiind supuse chiar unui tratament discriminatoriu sau umilitor³. Se cuvine să menționăm că pentru afirmarea drepturilor femeilor cadrul propice care s-a conturat abia începând cu secolul al XIX-lea prin diversele evenimente istorice și evoluții politice, culturale și sociale ce au avut loc. Femeile au reușit să își facă auzite vocile după un timp îndelungat în care au fost situate pe poziții inferioare bărbatului, iar garantarea dreptului la vot semnifică recunoașterea și acceptarea rolului important al femeii. Deși acest deziderat se conturase încă din timpul Revoluției Franceze, primul stat care a acordat femeilor acest drept a fost Finlanda în 1906⁴. În România, femeile au dobândit dreptul la vot în anul 1938. Treptat, mare parte din țările Europei au reglementat dreptul la vot al femeilor, iar ulterior acesta a fost consacrat și la nivel internațional, în „Declarația Universală a Drepturilor Omului” (1948) și în “Convenția pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare a femeilor” din 1978⁵. Așadar, mai ales din a doua jumătate a secolului al XX-lea, femeile încep fie cele care aleg calea pe care o vor urma în funcție de propriile considerente și interese, atât în ceea ce privește formarea educațională, cât și profesia lor.

Întrucât cele menționate până în acest punct subliniază caracterul relativ nou al acestei științe a Criminalisticii și perioada scurtă de timp a emancipării feminine,

² A.E. Franț, *Criminalistică*, Editura Universul Juridic, București, 2018, p. 18; A. Ciopraga, I. Iacobuță, *Criminalistică*, Editura Junimea, Iași, 2001, p. 8.

³ A.-E. Bălășoiu, *Drepturile femeilor în justiția internațională: Aspecte teoretice și de practică judiciară*, Editura Pro Universitaria, București, 2018, p. 13.

⁴ [Online] la <http://abcjuridic.ro/femeile-si-dreptul-la-vot/>, accesat la 06.02.2021.

⁵ [Online] la <http://c4c.ro/munca/2013/03/evolutia-femeii-in-societate/>, accesat la 06.02.2021.

mai ales în aspectul ce ne interesează, și anume cel al autodeterminării profesionale, ne putem rezuma la a afirma faptul că prezența feminină pe scena investigațiilor criminalistice a fost una slab definită. Dar se pot sesiza deosebiri în prezent? Sunt femeile în secolul al XXI-lea mult mai interesate de descoperirea adevărului prin participarea activă în cadrul unui proces penal sau a unei investigații criminalistice? Din cercetarea întreprinsă, răspunsul apare ca fiind unul pozitiv.

În continuare, ne vom opri asupra rațiunii din spatele alegerii acestui domeniu de către reprezentantele sexului feminin. Considerăm că printre motive se numără caracterul aplicativ al acestei științe și posibilitatea atingerii unui rezultat final, concret, de asemenea, aceasta reprezintă modalitatea prin care femeile pot ajuta comunitatea apelând la diferitele ramuri ale științei.

Între domeniile STEM, criminalistica este singura în care majoritatea aparține sexului feminin⁶, aspect ce s-ar putea justifica prin situarea la intersecția dintre filiera științifică și cea umanistă și împrumutul elementelor din mai multe științe, în special din științele naturii.

Poate părea surprinzător, dar criminalistica pare o carieră captivantă pentru femei, dimensiune ce reiese din faptul că femeile depășesc numeric bărbații în programele dedicate criminalisticii atât la nivel universitar, cât și la nivel postuniversitar. Profesor de criminalistică și agent special retras din cadrul FBI, Jenifer Smith, a confirmat acestea în 2015, iar la acel moment 74% dintre studenții ce urmau un program în domeniul criminalisticii erau tinere femei care continuau să umple rândurile în diferite laboratoare⁷. În același sens, în 2007, în programul de criminalistică al Universității Texasului de Nord raportul studenților era de 90 la 10 în favoarea sexului feminin⁸. Pentru a verifica această ipoteză și într-un plan mai apropiat, am făcut o scurtă cercetare în privința ponderii sexului feminin la nivel universitar, mai exact am analizat un document publicat pe pagina web a Facultății de Drept din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași⁹, document ce face referire la candidații admiși la studii universitare de masterat cu specializarea Criminalistică în anul 2019. Astfel, din numărul total de 29 de persoane admise, proporția sexului feminin era de 79%, mai exact 23 de persoane, iar ipoteza se confirmă și aici.

Pe de altă parte, femeile alcătuiesc grupuri slab reprezentate ca actori în sistemul de justiție penală, în speță drept infractori, dar sunt în mare parte victime

⁶ A. Barbaro, *Women in forensics: An international overview*, în *Forensic Science International: Synergy* nr. 1/2019, pp. 137-139; [Online] la <https://doi.org/10.1016/j.fsisy.2019.06.047>, accesat la 13.12.2020.

⁷ A. Barbaro, *op. cit.*, pp. 137-138.

⁸ *Ibidem*.

⁹ [Online] la https://laws.uaic.ro/files/docs/adm/2019/master/runda3/cr_admisi_buget_si_taxa_descrescator_runda_3.pdf, accesat la 06.02.2021.

ale infracțiunilor pe motive de gen incluzând aici: violența, discriminarea și hărțuirea¹⁰.

În cadrul unei anchete realizate de către o reprezentantă a sexului feminin sau al utilizării unor metode specifice de tehnică și tactică criminalistică atunci când printre persoanele cercetate se află femei există o serie de particularități ce ar trebui avute în vedere, iar însemnătatea acestor elemente este dată de conturarea unor noi perspective pentru o mai bună desfășurare a investigației criminalistice și vom exemplifica lucrurile pe care le-am avut în vedere cu această afirmație în următoarea secțiune.

2. Elemente specifice ale anchetelor realizate de femei

La fel ca în cazul tuturor celorlalte locuri de muncă, în activitatea criminalistică se regăsește un complex de caracteristici, competențe, cunoștințe și aptitudini ale unei persoane ce o determină să fie mai potrivită pentru o astfel de meserie decât altele și includem aici identificarea problemei, gândirea critică, atenția deosebită la detalii, capacitatea de a lucra sub presiune, capacitatea de a face față situațiilor stresante și emoționale, abilitățile analitice. Ne concentrăm asupra unui set de trăsături ce definesc, în general, comportamentul și personalitatea feminină și încercăm să determinăm compatibilitatea acestora cu competențele necesare desfășurării activității de criminalist.

Poate primul aspect ce merită a fi menționat în acest sens este capacitatea femeilor de a acorda atenție detaliilor în activitățile pe care le întreprind. Procedul identificării criminalistice prin analiza amprentelor presupune comparația amprentelor găsite în cadrul cercetării penale cu amprentele unor anumite persoane dintr-o bază de date sau cu cele luate cu titlu de impresiune de comparație de la o persoană ce este suspectă în cauză ar fi unul potrivit acestei trăsături feminine¹¹, femeile ar putea da un randament mai mare într-o astfel de sarcină comparativ cu bărbații. Același raționament fiind valabil și în cazul comparării striaiților de pe gloanțe, mai exact se vor putea compara urmele de pe muniția găsită la fața locului cu urmele de pe muniție ce rămân în urma tragerii experimentale cu o armă ce se presupune că ar fi fost folosită în săvârșirea faptei antisociale¹². Totodată, considerăm că toate examinările și analizele la care se lucrează în laborator, precum și anumite aspecte referitoare la efectuarea cercetării la fața locului presupun o atenție deosebită la detalii pe care femeile o pot acorda, uneori, într-o mai mare măsură decât bărbații.

Comunicarea, comportamentul mai altruist și empatia pe care o manifestă femeile ar fi mult mai utile cu privire la elementele de tactică criminalistică, în speță

¹⁰ United Nations Office on Drugs and Crimes, *Gender in the Criminal Justice System Assessment Tool*, United Nations Publication, Austria, 2010, [Online] la <https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/crimeprevention/E-book.pdf>, accesat la 07.02.2021.

¹¹ A.E. Franț, *op. cit.*, pp. 75-76.

¹² *Idem*, pp. 171-173.

audierea persoanei vătămate prezintă o serie de elemente deosebite față de audierea martorilor, experiențele negative trăite care pot avea un impact major determinând chiar stări de tulburare psihică, de aceea este necesar ca din punct de vedere tactic să se pună accent pe încercarea de a limita tulburarea care poate apărea ulterior rememorării faptelor¹³. În acest caz, ar fi dezirabil ca o reprezentantă a sexului feminin să ghideze persoana vătămată în cadrul audierii de o așa manieră încât aceasta să nu omită diverse informații relevante pentru soluționare din cauza unor lacune ce apar pe fond psihologic în momentul desfășurării faptelor. Pe de altă parte, situația se schimbă în ceea ce privește audierea suspectului sau inculpatului deoarece se reține faptul că de cele mai multe ori aceștia încearcă să ascundă adevărul, tocmai de aceea poate ar fi mai potrivită atitudinea specific masculină în detrimentul celei feminine, un comportament mai ambițios, agresiv, dominant și încrezător ar putea fi mai adecvat atingerii scopului urmărit pe parcursul audierii unui suspect sau a unui inculpat.

Un dezavantaj ce se constată în activitatea feminină în domeniul criminalisticii este capacitatea mai scăzută de a lucra sub presiune ori de a face față situațiilor stresante sau emoționale. Un studiu realizat de Michigan State University și finanțat de Departamentul de Justiție al Statelor Unite ale Americii demonstrează întocmai această ipoteză la nivelul anului 2016, eșantionul a fost reprezentat de 670 de oameni de știință dintre care 65% erau femei din 25 de state, iar concluzia la care s-a ajuns este că femeile ce au locuri de muncă în activitatea criminalistică sunt mai stresate decât bărbații chiar dacă sunt mulțumite de locurile lor de muncă¹⁴.

În ultimii ani, abundența programelor de televiziune, a filmelor și a podcast-urilor care au ca temă crima și ilustrează modul în care se pun în aplicare elementele specifice criminalisticii într-o anchetă penală au condus la o creștere semnificativă a așteptărilor societății în ceea ce privește contribuția pe care criminaliștii și tehnologiile actuale o pot oferi în soluționarea unui caz indiferent de ce presupune activitatea infracțională¹⁵. Serialul de televiziune care a dat denumirea acestui fenomen este CSI: Crime Scene Investigation (în română: Crime și Investigații) și se referă, după cum arată destul de sugestiv titlul, la ancheta de la locul săvârșirii infracțiunii. Ca o consecință a interesului manifestat de către public, acestui serial i-au urmat o multitudine de producții de acest gen care au avut succes la nivel global.

În mod firesc, se pune întrebarea dacă acest fenomen, cunoscut drept „efect CSI”, influențează cursul normal al anchetelor desfășurate de poliție și chiar bunul demers al justiției, numeroase studii și dezbateri pe această temă au concluzionat că are și diferite consecințe negative.

Unul dintre primele și cele mai importante moduri în care se manifestă acest fenomen ar fi schimbarea manierei în care se comit crimele, în acest sens s-a conturat și o controversă, pe de o parte, sunt cercetători care susțin că ar exista un

¹³ *Idem*, pp. 239-240.

¹⁴ A. Barbaro, *op. cit.*, p. 138.

¹⁵ *Idem*, p. 137.

rol educațional în ceea ce îi privește pe cei ce săvârșesc infracțiuni¹⁶, desigur într-o sens peiorativ, aceștia ar deprinde mai ușor îndeletnicirile necesare ascunderii, ștergerii sau distrugerii urmelor, pe de altă parte, nu se recunoaște un astfel de efect educativ al surselor media de tip polițist întrucât deseori în încercarea de a acorda suficientă atenție unor anumite urme, uită sau neglijează alt tip de elemente de acest gen poate chiar mai importante¹⁷ sau se presupune că, de obicei, nivelul de inteligență al persoanelor ce comit fapte penale este unul mai scăzut și nu permite utilizarea informațiilor furnizate pe această cale pentru eludarea legii în acest fel¹⁸.

Totuși, mai trebuie evidențiat un „tipar” al femeii criminalist pe care îl prezintă fenomenul CSI, în mod frecvent emisiunile și serialele de televiziune de acest gen includ protagoniști de sex feminin care tind să întruchipeze perfecțiunea din punct de vedere fizic, de o frumusețe aparte, ce se îmbracă întotdeauna stilat cu haine de firmă și de cele mai multe ori poartă chiar și încălțăminte cu toc în momentul în care efectuează cercetarea la fața locului, eventual singura măsură de protecție pe care o adoptă pentru conservarea, menținerea necontaminată a urmelor este purtarea unei perechi de mănuși. Confortul are prioritate, motiv pentru care nu-și au locul hainele scumpe sau încălțăminte cu toc înalt, pantofii tip „stiletto” deoarece acestea nu sunt practice în astfel de situații¹⁹. În opinia noastră, acest „tipar” este departe de realitate, persoanele care sunt responsabile de ridicarea urmelor de la fața locului sunt acoperite din cap până în picioare de echipamente de protecție sau chiar combinezoane astfel încât urmele, ulterior ridicării, să poată fi analizate corespunzător prin valorificarea întregului lor potențial.

Pe plan internațional, de-a lungul timpului, s-au remarcat o serie de personalități feminine ce au adus un plus în desfășurarea activității de investigație criminalistică pe diferite segmente. Clea Koff, Kathy Reichs, Angela Gallop sunt doar câteva dintre acestea, însă de departe cea mai interesantă activitate a avut-o Frances Glessner Lee. Contribuția acesteia la dezvoltarea științei criminalisticii în Statele Unite ale Americii a fost una notabilă drept pentru care este privită ca „mama Criminalisticii”²⁰. Frances Glessner Lee a conceput studii surprinzătoare cu scene ale crimei în miniatură detaliate în mod excelent pentru a pregăti anchetatorii ce se ocupă de omucideri întrucât la momentul în care Frances și-a

¹⁶ J.K. Greenwood, *Criminals Get Tips from Forensic Television Shows*, Pittsburgh Tribune-Review, 25 Noiembrie 2006, [Online] la <https://www.questia.com/read/1P2-11266145/criminals-get-tips-from-forensic-television-shows>, accesat la 26.04.2021.

¹⁷ A. Baranowski, A. Burkhardt, E. Czernik, H. Hecht, *The CSI-education effect: Do potential criminals benefit from forensic TV series?*, în *International Journal of Law, Crime and Justice*, Vol. 52, Martie 2018, pp. 86-97, [Online] la <https://doi.org/10.1016/j.ijlcrj.2017.10.001>, accesat la 26.04.2021.

¹⁸ J. K. Greenwood, *op. cit.*

¹⁹ D. Modritsch, *Real forensic scientists don't wear stillettos*, publicat la 30.04.2013, [Online] la <https://www.saultthisweek.com/2013/04/30/real-forensic-scientists-dont-wear-stillettos/wcm/fa212df7-8e55-c34b-4ce3-79cae0a85f38>, accesat la 25.05.2021.

²⁰ A. Barbaro, *op. cit.*, p. 138.

început activitatea de punere în aplicare a legii, agenții de poliție nu primeau pregătirea necesară în acest sens și, deseori, treceau cu vedere indicii serioase sau contaminau probele îngreunând astfel urmărirea penală a suspectilor²¹.

„Murder Is Her Hobby: Frances Glessner Lee and The Nutshell Studies of Unexplained Death” este titlul expoziției din Galeria Renwick (filială a Muzeului American de Artă Smithsonian, aflat la Washington D.C.) ce explorează legătura surprinzătoare dintre artizanat și criminalistică²². Totodată, această expoziție spune povestea unei femei care a utilizat într-un mod cât se poate de neconvențional meșteșugurile tipic feminine sau, chiar mai mult de atât, arta miniaturilor în scopul de a avansa într-o lume a anchetelor polițiste efectuate de bărbați. A devenit una dintre vocile conducătoare în domeniu în ciuda condițiilor specifice acelei perioade în care, așa cum am mai menționat, femeile nu decideau în privința propriului viitor, iar familia lui Frances nu a reprezentat o excepție de la această regulă. I-au refuzat ideea de a avea o carieră în domeniul criminalisticii și al medicinei legale, însă moștenirea pe care a obținut-o în urma decesului fratelui său a ajutat-o să-și afirme independența și i-a permis să se îndrepte spre pasiunea ei. Numirea ei ca prima femeie cu funcția de căpitan în poliție în Statele Unite a subliniat încă o dată veleitățile sale în activitatea de investigare²³.

Pentru a încheia această parte dedicată lui Frances Glessner Lee, pagina web a Muzeului American de Artă Smithsonian prezintă cu ajutorul realității virtuale posibilitatea de a experimenta miniaturile create de aceasta, o activitate ce merită a fi încercată. În final, remarcăm utilitatea pe care aceste diorame ale unor crime adevărate create în prima jumătate a secolului al XX-lea au avut-o și încă o pot avea în formarea profesională în domeniul criminalisticii și în soluționarea litigiilor de natură penală fie sub forma inițială, clasică propusă de Frances Glessner Lee, fie în varianta actualizată și adaptată zilelor noastre, când evoluția tehnologiei permite crearea unor programe care să simuleze scena crimei sau alte diverse scenarii pornind de la datele concrete ale speței.

3. Elemente specifice de tehnică și tactică criminalistică atunci când printre persoanele cercetate se află femei

În cadrul secțiunii referitoare la elementele specifice de tehnică criminalistică, punctul central îl constituie produsele cosmetice și analiza acestora după descoperirea la fața locului.

Urmele de natură cosmetică sunt rareori discutate în afara grupurilor de specialiști în comparație cu cele biologice de tip ADN sau a amprentelor, totuși, importanța analizei cosmetice este în creștere. Augmentarea este justificată prin dezvoltarea unor noi tehnologii, prin cifra de afaceri din industria cosmetică (500 milioane de dolari anual) care poate fi un indiciu al faptului că aceste produse sunt

²¹ [Online] la <https://americanart.si.edu/exhibitions/nutshells> , accesat la 26.03.2021.

²² *Ibidem*.

²³ [Online] la <https://share.america.gov/the-woman-who-advanced-forensic-science/> , accesat la 26.03.2021.

utilizate pe scară largă zi de zi, prin modul facil în care se transferă pe îmbrăcăminte, pahare și cești, șervețele, mucuri de țigară și orice alte suprafețe indică posibilitatea de recuperare și de analiză și prin existența cosmeticelor ca micourme ce nu pot fi observate cu ochiul liber motiv pentru care nici făptuitorul nu ar acorda atenția necesară înlăturării cum ar proceda în mod obișnuit. Astfel, se subliniază iminența descoperirii urmelor de natură cosmetică în cadrul unei cercetări la fața locului și, subsecvent, apare necesitatea ca acestea să fie analizate în mod corect având în vedere complexitatea acestui tip de urme (peste 5000 de ingrediente utilizate în fabricare)²⁴.

Un rol esențial îl au tehnicile care să permită delimitarea efectivă a componentelor și folosirea noilor tehnologii mai sensibile, mai rapide și nedestructive²⁵ care s-au dezvoltat atât de mult în ultima perioadă. Principalele tehnici folosite în analiza acestora sunt cele spectroscopice și cromatografice; în timp ce compușii organici și anorganici sunt analizați prin tehnici spectroscopice, coloranții sunt separați, de regulă, prin utilizarea cromatografiei²⁶, totuși, nu sunt de neglijat nici compararea vizuală și analiza microscopică. Cu privire la urmele produselor cosmetice ar mai fi de subliniat potențialul pe care îl prezintă pentru efectuarea unei analize ADN, însă acest aspect nu interesează în mod deosebit în cadrul lucrării de față.

Importanța produselor cosmetice ca probe criminalistice a fost constată încă din anul 1912 prin intermediul activității lui Edmond Locard, poate chiar în ceea ce a reprezentat prima speță în care au fost folosite urmele de natură cosmetică în scopul soluționării acestui caz²⁷. Succint, datele speței se prezintă în felul următor: tânăra Marie Latelle a fost ucisă în apropierea miezului nopții și nu era vreun semn de spargere a locuinței sale, singura explicație pertinentă îl implica pe partenerul său gelos, Gourbin²⁸. În momentul în care a fost audiat, el a furnizat cu ușurință numele unui număr mare de prieteni care puteau să confirme locul în care acesta se afla când a avut loc crima conferindu-și un alibi solid²⁹.

După verificarea cadavrului, Locard a găsit semne clare că Marie a fost sugrumată. Ulterior, în depozitul subunghial al suspectului au fost descoperite urme ale unor resturi de piele, însă, la acel moment, știința era la câteva zeci de ani distanță de existența unui test biologic care să facă legătura între celulele respective

²⁴ P. Gardener, M.F. Bertino, R. Weimer, *Differentiation between Lip cosmetics using Raman Spectroscopy*, în *Journal of the American Society of Trace Evidence Examiners*, nr. 6/2015, pp. 42-57, *apud* R. Chophi, S. Sharma, S. Sharma, R. Singh, *Trends in the forensic analysis of cosmetic evidence*, în *Forensic Chemistry* nr. 14/2019, p. 3, [Online] la <https://doi.org/10.1016/j.forc.2019.100165>, accesat la 15.12.2020.

²⁵ [Online] la <https://www.elsevier.com/physical-sciences-and-engineering/chemistry/journals/new-chemistry-research/cosmetics-as-forensic-evidence>, accesat la 15.02.2021.

²⁶ R. Chophi *et al.*, *op. cit.*, p. 3.

²⁷ *Idem*, p. 6.

²⁸ [Online] la <https://gizmodo.com/the-first-time-we-used-cosmetics-to-catch-a-murderer-1749682674>, accesat la 15.03.2021.

²⁹ *Ibidem*.

găsite sub unghiile lui Gourbin și Marie, părea că nu exista nicio modalitate de a analiza țesutul³⁰.

O analiză la microscop a contribuit la descoperirea unui nou tip de urme cu relevanță în materie probatorie. Țesutul era acoperit de pudră, pudră ce conținea: stearat de magneziu, o pudră albă folosită deseori ca liant, oxid de zinc, protecție solară, bismut, un mineral iridescent utilizat pentru diferite pudre strălucitoare și un oxid de fier roșu, așa că amestecul indica destul de clar o pudră folosită pentru machiajul feței³¹. Deși în acea perioadă machiajul devenise deja destul de popular, era departe de a fi produs pe scară largă, iar acesta a fost un motiv suficient de bun încât să-l determine pe Locard să continue cercetările și, în final, a reușit să localizeze chimistul care a produs respectiva pudră special pentru Marie Latelle în urma unei comenzi³².

Gourbin s-a destăinuit când a realizat că urma să fie judecat pentru crimă. Se întâlnise într-adevăr cu prietenii săi la cină așa cum menționase, însă își crease un context favorabil pentru a avea timpul necesar ieșirii cu scopul de a o ucide pe iubita sa prin intoxicarea prietenilor săi cu băuturi alcoolice și schimbarea orei ceasului din încăpere.

Odată cu soluționarea acestui caz, a fost dovedită din nou importanța aplicării principiului existenței urmelor oricărui fapt. În speța prezentată, urmele de substanțe cosmetice au contribuit la o condamnare și au oferit contextul necesar progresului în ceea ce privește analiza probelor de natură cosmetică.

Determinarea sexului feminin atât de utilă în procesul de identificare al unei persoane se face printr-o serie diversă de metode dintre care amintim: analiza urmelor biologice și a urmelor ce reproduc diverse părți ale corpului uman, cercetarea firului de păr și analiza vocii și a vorbirii.

În ceea ce privește urmele de mâini, întâlnim două probleme cât se poate de interesante pe care le vom analiza pe rând, cea referitoare la stabilirea sexului persoanei prin analiza desenului papilar și stabilirea sexului persoanei prin analiza concentrației aminoacizilor din conținutul amprenteii.

Se consideră că femeile au o densitate mai mare a creștelor desenului papilar³³, dacă numărul creștelor pe o suprafață de 25 mm², suprafață corespunzătoare dimensiunii degetului, este mai mic ca 11 atunci persoana respectivă este de sex masculin, iar dacă acest număr este mai mare ca 14 se presupune că persoana este o femeie, numărul de 12-13 crește/ 25 mm² conturează o incertitudine, într-o situație de acest gen nu se poate stabili în mod clar sexul persoanei în cauză.

³⁰ R. Chopi *et al.*, *op. cit.*, p. 6; [Online] la <https://gizmodo.com/the-first-time-we-used-cosmetics-to-catch-a-murderer-1749682674>, accesat la 05.03.2021.

³¹ [Online] la <https://gizmodo.com/the-first-time-we-used-cosmetics-to-catch-a-murderer-1749682674>, accesat la data de 05.03.2021.

³² [Online] la <https://science.howstuffworks.com/locards-exchange-principle2.htm>, accesat la 05.03.2021.

³³ M.A. Acree, *Is There a Gender Difference in Fingerprint Ridge Density?*, în *Forensic Science International*, Vol. 102, nr. 1/1999, pp. 35-44, [Online] la [https://doi.org/10.1016/s0379-0738\(99\)00037-7](https://doi.org/10.1016/s0379-0738(99)00037-7), accesat la 20.05.2021.

De asemenea, se prezumă că femeile au o cantitate mult mai mare de aminoacizi în transpirație, lucru care este pus în evidență printr-o analiză spectrală ce poate stabili proveniența chiar la fața locului cu un kit special care permite izolarea aminoacizilor solubili în apă de aminoacizii liposolubili din amprentă, fiind suficientă o mostră foarte mică de conținut. Primul și poate cel mai important avantaj al metodei este obținerea restrângerii cercului de suspecti chiar la fața locului comparativ cu analiza ADN ce trebuie efectuată în condiții de laborator, apoi, pentru această metodă nu este nevoie de o pregătire specială și acuratețea unui astfel de test se ridică la valoare de 99% și, nu în ultimul rând, este eficient indiferent de natura obiectului primitor de urmă.

De asemenea, urmele de sânge își păstrează semnificația deosebită în activitatea de cercetare criminalistică ce presupune determinarea sexului unei persoane oferind destul de facil concluzii de certitudine. Spre exemplu, pentru a răspunde la întrebarea dacă sângele aparține unui bărbat sau unei femei se ține cont de cromatina sexuală și se poate oferi răspunsul deoarece fiecare individ are cel puțin un cromozom X, iar prezența sa în exemplar dublu determină sexul feminin³⁴.

Referitor la cercetarea firului de păr, sexul unei persoane poate fi aflat tot prin analiza cromatinei sexuale atunci când se păstrează teaca epitelială a bulbului, studiile pe acest subiect indică faptul că astfel se pot diferenția destul de clar firele de păr ce provin de la bărbați și cele ce provin de la femei³⁵. Totuși, trebuie ținut cont de faptul că valoarea de identificare a persoanei pe baza firelor de păr este diminuată de folosirea produselor cosmetice destinate îngrijirii și înfrumusețării părului, ele schimbă destul de ușor culoarea, dar și alte trăsături proprii³⁶, iar femeile sunt cele ce apelează mai des la aceste metode.

Stabilirea sexului persoanei, primul pas spre identificarea unei persoane, se poate face cu o oarecare facilitate și după voce și vorbire. Principalele deosebiri constau în minimul și maximul emisiunii vocii, valoarea medie a tonului fundamental, frecvențele formanților, debitul și energia articulatorie cu care se pronunță sunetele, acestea apar pe fondul structurii anatomice diferite, mai exact femeile au laringele mai mic, situat mai sus decât cel al bărbaților, iar cu privire la vorbire, diferențele se conturează prin prisma particularităților psihice și comportamentale diferite pe care le-am mai subliniat în cuprinsul lucrării³⁷. Astfel, ne concentrăm atenția asupra valorilor vocii și vorbirii feminine, minimul și maximul emisiunii vocii sunt cu 200-250 cm²/s mai înalte decât în cazul bărbaților, au o valoare medie a tonului fundamental de 250 Hz, dublă față de cea bărbaților, frecvențele

³⁴ E. Stancu, *Tratat de criminalistică*, ed. a III-a, rev. și ad., Editura Universul Juridic, București, 2004, p. 148.

³⁵ C. Suci, *Criminalistică*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1972, p. 311, *apud* A. E. Franț, *op. cit.*, p. 106.

³⁶ A. Ciopraga, I. Iacobuță, *op. cit.*, p. 109,

³⁷ *Idem*, pp. 126-127.

formanților sunt cu 20% mai mari decât în cazul bărbaților, au debitul mai rapid și pronunță sunetele cu o energie articulatorie mai slabă³⁸.

Cel puțin la fel de importantă este și determinarea sexului persoanei decedate prin identificarea resturilor osoase, iar o primă etapă în identificarea unei persoane pe baza rămășițelor scheletului este determinarea sexului prin examen antropologic, imediat după valorificarea unor eventuale articole sau accesorii cu potențial în stabilirea sexului persoanei³⁹. Dimorfismul sexual este termenul ce desemnează diferențele morfologice existente între scheletele celor două sexe, diferențe ce apar ca urmare a existenței hormonilor sexuali diferiți la bărbați și la femei și face posibilă delimitarea supusă atenției pe baza analizei materialului osos⁴⁰.

Cele mai relevante descoperiri în determinarea sexului se fac prin examenul antropologic al bazinului, al craniului și, dintre oasele lungi care au măsuri ce pot fi definite mai facil și se conservă mai bine, cel al femurului. Ordinea coincide cu gradul de relevanță pe care respectivele segmente le au în determinarea sexului unei persoane decedate, iar aceasta este rațiunea pentru care alegem să începem că examenul antropologic al bazinului. Bazinul osos conține cele mai importante repere anatomice, acuratețea determinării sexului prin examinarea acestuia fiind de 90%⁴¹ sau de 95% conform altor studii⁴². Ulterior, ne oprim asupra examenului antropologic al craniului, oasele din care este format contribuie la determinarea sexului, iar acuratețea în acest caz este de 85%. O pagină web destinată domeniului criminalisticii oferă un suport vizual necesar identificării, localizării exacte a diferențelor prezentate anterior, în special din perspectiva comparativă a craniului și a bazinului celor două sexe⁴³. Nu în ultimul rând, femurul oferă și el o serie de aspecte relevante cu privire la determinarea sexului unei persoane ce se face prin estimare și măsurare, acest segment osos este mai mare, în lungime și în diametru, și mai greu la bărbați⁴⁴. Desigur, aspectele menționate anterior pot fi completate cu informațiile prețioase, dar destul de tehnice și specifice aparținând medicinei legale sau antropologiei judiciare.

Determinarea sexului este un pas esențial ce trebuie făcut spre identificarea persoanei, astfel, în ciuda apariției multor metode mai avansate precum analiza ADN, motivele pentru care aceste precizări își mențin eficacitatea includ simplitatea în aplicare și costurile reduse.

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ C. Dogăroiu, *Identificarea persoanei în medicina legală*, Editura AIT Laboratories S.R.L., București, 2011, p. 110.

⁴⁰ *Ibidem*.

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² [Online] la <https://forensicmd.files.wordpress.com/2010/11/identification-of-skeletal-remains.pdf>, accesat la 04.05.2021.

⁴³ [Online] la <https://www.criminalistic.ro/determinarea-sexului-prin-examenul-antropologic-al-craniului-si-dupa-caracterele-bazinului/>, accesat la 05.05.2021.

⁴⁴ [Online] la <https://forensicmd.files.wordpress.com/2010/11/identification-of-skeletal-remains.pdf>, accesat la 05.05.2021.

Continuăm expunerea cu elementele specifice de tactică criminalistică, mai exact prin prezentarea sumară a unor aspecte interesante legate de audierea persoanelor de sex feminin. Există categorii de persoane pentru care abordarea unei modalități mai „brutale” pentru desfășurarea audierii nu ar avea efectele dorite întrucât o asemenea atitudine nu ar face decât să provoace o inhibare emoțională⁴⁵. Martorilor și făptuitorilor de sex feminin ce se înscriu, de regulă, în această categorie ar trebui să li se creeze un climat de încredere reciprocă care ar putea fi mai eficient decât atitudinea ostilă menționată anterior care ar putea determina un comportament tipic unei persoane vinovate sau o teamă de a vorbi⁴⁶.

În literatura de specialitate se remarcă faptul că, în general, diferențele ce se constată în depozițiile celor două sexe sunt relativ neînsemnate de aceea nu ar trebui să li se acorde o importanță prea mare⁴⁷.

4. Concluzii

Pe parcursul prezentei lucrări am încercat să abordăm o serie de aspecte relevante cu privire la problematica interesantă pe care o ridică implicarea femeilor în întreaga activitate criminalistică în diferite roluri, problematică ce devine incidentă în cadrul investigației criminalistice și pe care am încercat să o sintetizăm prin sintagma „elemente cu specific feminin”.

Există o serie de particularități ce pot fi avute în vedere în cadrul unei investigații criminalistice și există o notă distinctivă ce se conturează cu privire la implicarea persoanelor de sex feminin în activitatea criminalistică în sensul în care tendințele actuale indică o prezență semnificativă a acestora. Apoi, nu ar trebui neglijate potențialul ridicat din punct de vedere probatoriu pe care îl au produsele cosmetice și însemnătatea deosebită pe care o au identificările de grup, în cazul de față genul, în faza inițială a investigației criminalistice.

Diversitatea în privința genului presupune în mod implicit existența unor persoane ce provin din medii diferite, cu diverse specializări și competențe, drept pentru care poate constitui un aspect pozitiv pentru calitatea activităților întreprinse chiar și în domeniul Criminalisticii și poate contribui într-o notă inovativă la soluționarea problemelor complexe care apar în justiția penală.

Referințe

- Acree M.A., *Is There a Gender Difference in Fingerprint Ridge Density?*, în *Forensic Science International*, Vol. 102, nr. 1/1999, pp. 35-44, [Online] la [https://doi.org/10.1016/s0379-0738\(99\)00037-7](https://doi.org/10.1016/s0379-0738(99)00037-7)
- Baranowski A., Burkhardt A., Czernik E., Hecht H., *The CSI-education effect: Do potential criminals benefit from forensic TV series?*, în *International Journal of Law, Crime and Justice*, Vol. 52, Martie 2018, pp. 86-97, [Online] la <https://doi.org/10.1016/j.ijlcj.2017.10.001>

⁴⁵ G.I. Olteanu, M. Ruiu, *Tactică criminalistică*, Editura AIT Laboratories S.R.L., București, 2009, p. 179.

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ D. Botez, *Audierea martorului în procesul penal*, ed. a II-a, Editura Universul Juridic, București, 2016, p. 153.

Specific feminine elements that might be occurring amid a forensic investigation

- Barbaro A., *Women in forensics: An international overview*, în *Forensic Science International: Synergy* nr. 1/2019, pp. 137-139; <https://doi.org/10.1016/j.fsisyn.2019.06.047>
- Bălășoiu A.-E., *Drepturile femeilor în justiția internațională: Aspecte teoretice și de practică judiciară*, Editura Pro Universitaria, București, 2018
- Botez D., *Audierea martorului în procesul penal*, Editura a II-a, Editura Universul Juridic, București, 2016
- Chophi R., Sharma S., Sharma S., Singh R., *Trends in the forensic analysis of cosmetic evidence*, în *Forensic Chemistry* nr. 14/2019, <https://doi.org/10.1016/j.forc.2019.100165>
- Ciopraga A., Iacobuță I., *Criminalistică*, Editura Junimea, Iași, 2001
- Dogăroiu C., *Identificarea persoanei în medicina legală*, Editura AIT Laboratories S.R.L., București, 2011
- Franț A.E., *Criminalistică*, Editura Universul Juridic, București, 2018
- Greenwood J.K., *Criminals Get Tips from Forensic Television Shows*, Pittsburgh Tribune-Review, 25 Noiembrie 2006, [Online]
- Modritsch D., *Real forensic scientists don't wear stilettos*, publicat la 30.04.2013, [Online]
- Olteanu G.I., Ruiu M., *Tactică criminalistică*, Editura AIT Laboratories S.R.L., București, 2009
- Stancu E., *Tratat de criminalistică*, Editura a III-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2004
- United Nations Office on Drugs and Crimes, *Gender in the Criminal Justice System Assessment Tool*, United Nations Publication, Austria, 2010, [Online]